

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 24. marts 2023
Kontor: Proces- og Insolvensrets-
kontoret
Sagsbeh: Nanna Mathilde A Ander-
sen
Sagsnr.: 2021-10-0652
Dok.: 2650843

Vurdering af den praktiske effekt af initiativerne i advokatudspillet fra 2018

1. I juli 2018 præsenterede den daværende justitsminister advokatudspillet ”Øget kontrol og skærpet tilsyn med advokater”. Udspillet havde baggrund i bl.a. en række historier om forsvarsadvokater, der havde givet gaver til klienter og uddelt reklametøj til indsatte i kriminalforsorgens institutioner, og om advokater, der trods gentagne brud på god advokatskik ikke blev stoppet i deres virke.

De af advokatudspillet initiativer, som krævede lovændringer – dvs. initiativer vedrørende forsvarsadvokater og advokattilsyn – blev vedtaget af et enigt Folketing ved lov nr. 1540 af 18. december 2018 og trådte med enkelte undtagelser i kraft den 1. juli 2019.

Af udspillet fremgår, at Justitsministeriet efter en periode på 1 år, hvor initiativerne har været sat i værk, vil indkalde retsordførerne til en foreløbig status, og at ministeriet efter en periode på ca. 2-3 år, hvor initiativerne har været sat i værk, vil foretage en vurdering af deres effekt i praksis. Den 3. juni 2020 blev retsordførerne på et møde orienteret om den foreløbige status.

Ved brev af 4. juli 2022 (Retsudvalget 2021-22, REU (Alm. del) – Bilag 309) blev Retsudvalget orienteret om, at Justitsministeriet og Advokatsamfundet fortsat var i dialog om vurderingen, og at dialogen forventedes afsluttet i 2. halvår 2022.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 3392 3340
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Dialogen er nu afsluttet, og jeg skal hermed orientere udvalget om vurderingen og ministeriets bemærkninger hertil.

Det bemærkes, at Justitsministeriet til brug for vurderingen ud over bidrag fra Advokatsamfundet tillige har indhentet bidrag fra Direktoratet for Kriminalforsorgen og Domstolsstyrelsen.

2. I det følgende gennemgås de væsentligste punkter i bidragene under de initiativer i advokatudspillet, som bidragene relaterer sig til. Justitsministeriets bemærkninger fremgår til sidst i brevet.

Initiativ 1-2: Forsvarsadvokater må ikke uddele gaver mv.

Initiativ 1-2 havde til formål at gøre op med, at visse forsvarsadvokater havde uddelt gaver i form af bl.a. reklametøj til deres klienter og deres klienters pårørende. Initiativ 1 indeholder således et forbud mod, at forsvarsadvokater uddeler sådanne gaver, og initiativ 2 indeholder et forbud mod, at indsatte er i besiddelse af tøj og andre genstande, der reklamerer for forsvarsadvokater.

Advokatsamfundet har om initiativ 1 oplyst, at forbuddet indgår som en integreret del af Advokatrådets udkørende tilsyn. Advokatsamfundet har endvidere oplyst, at Advokatrådet ikke ses at have rejst sager om overtrædelser af forbuddet, ligesom Advokatsamfundet ikke er bekendt med, at der uden om samfundet er indbragt sådanne sager direkte for Advokatnævnet.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har om initiativ 2 oplyst, at der generelt ikke opleves udfordringer i kriminalforsorgens institutioner med sager om ulovlige reklamegenstande fra advokater, og at reglerne derfor sjældent anvendes.

Det fremgår endvidere, at enkelte af kriminalforsorgens institutioner, navnlig Københavns Fængsler, har givet udtryk for, at en del indsatte tidligere modtog reklamemateriale fra forsvarsadvokater, og at dette i visse tilfælde havde betydning for de indsattes valg af advokat, men at problemstillingen efter implementeringen stort set er ophørt, og der har således været en markant nedgang i antallet af sager. Det fremgår videre, at det er opfattelsen, at reglerne er almindeligt kendt blandt advokater, og at der således kun er yderst sjældne eksempler på nyere sager. Flere institutioner har bemærket, at forbuddet mod at reklamere for advokater er blevet tydeliggjort i den interne regelsamling, og at institutionerne ikke har oplevet sager siden.

Direktoratet for Kriminalforsorgen vurderer på den baggrund, at initiativ 2 har haft en væsentlig effekt.

Initiativ 3-6: Skærpet advokattilsyn og whistleblowerordning

Initiativ 3-6 havde til formål at skærpe tilsynet med advokater og indføre en whistleblowerordning. Initiativ 3 indebærer således en styrkelse af grundlaget for tilsynet med advokater, herunder et udtrykkeligt krav om, 1) at advokater skal medvirke til Advokatrådets tilsyn, 2) at Advokatrådet skal have bedre adgang til at indhente oplysninger fra offentlige myndigheder til brug for tilsynet, og 3) at Advokatrådet på et tidligere tidspunkt skal kunne pålægge en advokat at stille op til en kollegial samtale, når rådet har mistanke om, at advokaten ikke overholder sine pligter.

Initiativ 4 indebærer, at Advokatrådets tilsyn med advokater skal være målrettet – dvs. risikobaseret – og at der skal kunne iværksættes tilsynsforanstaltninger med det samme, hvis der er konkret behov herfor. Initiativ 5 indebærer, at Advokatrådet årligt skal udarbejde en intern plan for rådets tilsynsvirksomhed, og at rådet årligt skal aflevere en rapport, som følger op på rådets plan for tilsynsvirksomheden, til justitsministeren. Derudover vedrører initiativet, at rådet skal udarbejde detaljerede instrukser eller arbejdsprogrammer, der skal følges i forbindelse med tilsynsvirksomheden. For yderligere at styrke grundlaget for tilsynet indebærer initiativ 6, at der skal indføres en whistleblowerordning ved Advokatrådet.

Advokatsamfundet har om initiativ 3 oplyst, at initiativet i betragtelig grad har medført, at Advokatrådet har indhentet og modtaget en lang række vigtige og relevante oplysninger fra offentlige myndigheder, og at oplysningerne kan anvendes direkte til at effektivisere og målrette tilsynet. Advokatsamfundet har endvidere oplyst, at afholdelse af kollegiale samtaler havde en naturlig nedgang i 2020 og 2021 grundet COVID-19-restriktioner, men at Advokatrådet har haft mulighed for at afholde kollegiale samtaler med advokater på et langt tidligere tidspunkt end tidligere. Advokatrådet har således haft mulighed for at reagere tidligere, herunder forebyggende, bl.a. for så vidt angår advokater, der har været i vanskeligheder grundet personlige forhold. Advokatsamfundet vurderer, at dette er af stor tilsynsmæssig betydning.

Det bemærkes i den forbindelse, at der ved lov nr. 1540 af 18. december 2018 blev indført et udtrykkeligt krav i retsplejelovens § 143, stk. 4, om, at advokater skal medvirke til Advokatrådets tilsyn. Det følger således

af bestemmelsen, at advokater og deres autoriserede fuldmægtige ikke må foretage eller medvirke til handlinger eller undladelser, som lægger hindringer i vejen for Advokatrådets tilsyn, eller hvis formål er at unddrage sig tilsynet.

Advokatsamfundet har om initiativ 4 oplyst, at det risikobaserede tilsyn har betydet, at Advokatrådets ressourcer er fokuseret på de opgaver, hvor behovet for indsats er størst, hvilket har medført, at tilsynets effektivitet er øget betydeligt.

Advokatsamfundet har om initiativ 5 oplyst, at tilsynsplanen fungerer som et godt internt værktøj for Advokatrådet, og at planen understøtter en systematisk tilgang til tilsynet. Tilsynsrapporten giver endvidere Advokatrådet et godt indblik i, om tilsynet har nået de mål, som er fastlagt i tilsynsplanen, og på den måde giver rapporten Advokatrådet mulighed for at kontrollere, om tilsynet arbejder inden for de mål og rammer, som er fastsat i lovgivningen og af Advokatrådet. Arbejdsprogrammerne er en effektiv hjælp til at sikre grundighed og ensartethed i tilsynet og er samtidig med til at opretholde en tilpas fleksibilitet, så tilsynshandlingerne kan tilpasses de konkrete omstændigheder, som den tilsynsførende møder ved besøg hos advokaterne.

Advokatsamfundet har om initiativ 6 oplyst, at der pr. 20. februar 2023 er modtaget 50 whistleblowerindberetninger, hvoraf 9 har medført tilsynsaktivitet, mens der i 2 sager er overvejelser om, hvorvidt der skal gennemføres tilsynsaktiviteter. Advokatsamfundet har endvidere oplyst, at der efter planen i 2023 skal gennemføres ”awareness” vedrørende whistleblowerordningen, og at det er forventningen, at kendskabet til ordningen i den forbindelse vil blive udbredt yderligere.

Initiativ 7-9: Effektive disciplinære sanktioner mod advokater

Initiativ 7-9 havde til formål at effektivisere de disciplinære sanktioner mod advokater og understøtte initiativerne vedrørende et skærpet tilsyn med advokater.

Initiativ 7 indebærer således, at bødemaksimum for en advokats tilsidesættelse af sine pligter, hæves til 600.000 kr. Som et supplement hertil indebærer initiativ 8, at det skal være muligt betinget at fratage en advokat sin beskikkelse, ligesom det skal være muligt midlertidigt at fratage en advokat sin beskikkelse, mens advokatens sag behandles ved Advokatnævnet. Initiativ 9 indebærer, at domstolene i alle sager, hvor Advokatnævnet ubetinget

har frakendt en advokat retten til at drive advokatvirksomhed, konkret skal tage stilling til, om advokaten skal have lov til at drive advokatvirksomhed, mens frakendelsessagen verserer ved domstolene.

Advokatsamfundet har om initiativ 7 oplyst, at den højeste bøde, der indtil videre er givet af Advokatnævnet, er på 200.000 kr., men at der er enkelte eksempler på sager med tillægsgbøder eller flere samtidigt afsagte bøder, der samlet set overstiger 200.000 kr.

Advokatsamfundet har om initiativ 8 oplyst, at der, siden initiativet blev implementeret, er sket betinget frakendelse af retten til at drive advokatvirksomhed i to tilfælde, mens der er sket midlertidig frakendelse i et enkelt tilfælde.

Advokatsamfundet har om initiativ 9 oplyst, at initiativet har haft relevans i en række sager. Retten har dog endnu ikke i alle sager taget stilling til spørgsmålet om opsættende virkning, dvs. om advokaten skal have lov til at drive advokatvirksomhed, mens frakendelsessagen verserer ved domstolene.

Advokatsamfundet har oplyst, at det endnu er for tidligt at evaluere initiativerne om Advokatnævnets behandling af klagesager, men at reglerne ud fra de hidtidige erfaringer tegner til at gøre Advokatnævnets sanktioner mere effektive.

Initiativ 10: Klarere rammer for forsvarsadvokaters salær

Initiativ 10 havde til formål at give domstolene bedre redskaber til at vurdere, om forsvarsadvokaters salæranmodninger i straffesager er rimelige. Udspillet initiativ 10 indebærer således, at der skal udvikles et webbaseret system for forsvarsadvokaters anmodninger om salær, og at der – indtil dette system er på plads – skal udarbejdes en skabelon, som forsvarsadvokater kan benytte, når de anmoder retten om salær i straffesager.

Initiativet indebærer endvidere, at landsretterne løbende vedligeholder og ajourfører de vejledende takster for forsvarsadvokaters salær i takt med den praktiske og teknologiske udvikling, så taksterne afspejler det konkrete tidsforbrug. Initiativet vedrører endelig, at der skal udarbejdes fælles retningslinjer for dommere, så det bliver tydeligt, hvor langt den enkelte dommer forventes at gå for at undersøge tilfælde af muligt salærsnyd.

Domstolsstyrelsen har til brug for bidraget foretaget høring af byretterne og landsretterne og har i den forbindelse modtaget udtalelser fra 22 retter, heriblandt landsretterne. Styrelsen har vedrørende initiativet om en webbaseret løsning for forsvarerens anmodning om salær i straffesager oplyst, at initiativet er medtaget som et ønske til nye it-løsninger på straffe- og skifteretsområdet, som Domstolsstyrelsen varetager udviklingen af, og som forventes færdigimplementeret i 2026.

Domstolsstyrelsen har endvidere oplyst, at der i december 2020 blev lagt en blanket til brug for forsvarernes anmodning om salær i straffesager på domstol.dk, og at blanketten ajourføres årligt. Det er styrelsens vurdering, at indførelsen af blanketten i et vist omfang har haft en praktisk effekt i forhold til at skabe ensartethed i forsvarernes salæropgørelser ved retterne. En del af retterne har dog anført, at blanketten kun sjældent anvendes af forsvarerne og derfor ikke har en mærkbar effekt, mens andre retter har anført, at forsvarsadvokater ved opgørelse af deres salær tager afsæt i blanketten og landsrettens vejledende takster. Derudover har en række af retterne ikke været tilstrækkeligt opmærksomme på blankettens eksistens. Disse retter vil fremover i højere grad gøre forsvarerne opmærksomme på blankettens eksistens.

Domstolsstyrelsen har desuden oplyst, at de vejledende takster fastsættes af landsretterne, og at taksterne løbende revideres. Fastsættelsen af forsvarerens salær er en juridisk afgørelse, som træffes konkret i det enkelte tilfælde efter retsplejelovens regler og landsretspræsidentens vejledende takster for salærer til forsvarer i straffesager.

3. På baggrund af de indhentede bidrag er det Justitsministeriets vurdering, at langt hovedparten af initiativerne i advokatudspillet fra 2018 har haft en mærkbar og positiv effekt. Ministeriet har i den forbindelse noteret, at det i dag er yderst sjældent, at indsatte er i besiddelse af tøj og genstande, der reklamerer for forsvarsadvokater, i kriminalforsorgens institutioner.

Der er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at der er grund til at være tilfreds med, at de tiltag, der har haft til formål at skærpe tilsynet med advokaterne, har haft en betydelig positiv indvirkning på tilsynets effektivitet, og at de nævnte tiltag fungerer som gode værktøjer for Advokatrådets tilsyn.

Hvad angår de initiativer, som vedrører klarere rammer for forsvarsadvokaters salær, har Justitsministeriet noteret, at en række retter ikke har været

opmærksomme på den nævnte blankets eksistens, men at retterne fremover vil gøre forsvarsadvokaterne opmærksomme herpå.

Det bemærkes afslutningsvis, at Justitsministeriet løbende følger advokatområdet, herunder med henblik på at overveje, om der er behov for iværksættelse af initiativer på området.

Peter Hummelgaard

/

Lisbeth Gro Nielsen